
KĀPĒC SKOLĀ IEVIEST KOMBINĒTĀS MĀCĪBAS?

Kas ir kombinētās mācības?

Projekta “B-Learning: Curriculum Design for Blended Learning” (“KM: mācību procesa izstrāde, izmantojot kombinēto mācību metodi”) ietvaros mēs izmantojam šādu kombinēto mācību definīciju: Kombinētās mācības (KM) ir jaukts mācīšanās veids, kas ietver sevī klātienē un tiešsaistes mācību kombināciju. KM pastāvīgi mainās, iet līdzī laika un papildinās ar aktivitātēm un uzlabojumiem, kas izriet no dažādiem tehnoloģiju sasniegumiem.

KM apvieno mācību metodes, kas ietver sevī klātienē un tiešsaistes (*online*) mācību veidus. Atkarībā no mācību mērķiem, pedagogi var izvēlēties aizstāt konkrētas klātienē mācīšanās prakses daļas ar tiešsaistes aktivitātēm.

SVARĪGI – Nepalielināt mācību priekšmeta/kursa apjomu, papildinot jau esošo saturu ar tiešsaistes aktivitātēm, bet gan aizstāt – mērķtiecīgi pārcelt daļu mācību aktivitāšu virtuālajā vidē.

Kāpēc kombinētās mācības?

Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas ir viens no fenomeniem, kas pēdējās desmitgadēs būtiski izmainījušas visu paaudžu cilvēku – īpaši bērnu un jauniešu – ikdienu. Mūsdienu rietumu sabiedrībā dzīvojošo cilvēku komunikācija un sociālie paradumi jau vairākus gadu desmitus tiek īstenoti ar tehnoloģiju starpniecību – mēs draudzējamies, strādājam, atpūšamies un mācāmies, izmantojot digitalizācijas piedāvātās iespējas. Tas ir ērti, tas ir pierasti un lielākā daļā cilvēku bez tehnoloģijām savu dzīvi vairs nespētu iedomāties, turklāt diez vai prastu bez tām sociāli funkcionēt.

Eiropa saskaras ar nopietnām problēmām, tostarp globālām klimata pārmaiņām, iedzīvotāju skaita samazināšanos un ekonomiskām problēmām, kuras izraisa viedo iekārtu rašanos. Ņemot vērā šos izaicinājumus šobrīd vairāk nekā jebkad agrāk ir nepieciešams labāk sagatavot bērnus pasaulei, kas izskatās tik ļoti atšķirīga no mūsu iepriekš pieredzētās.

21. gadsimtā skolēni aug un attīstās pasaulē, kas ļoti atšķiras no tās, kurā mēs - skolotāji un vecāki esam uzauguši. Pētnieki norāda, ka mūsdienu bērni un jaunieši par normālu parādību uzskata atrašanos gan digitālajā jeb *online*, gan reālajā jeb *offline* pasaulē, un viņiem nepieciešama izglītība, kas ietvertu abas šīs vides, tādējādi neignorējot nozīmīgu viņu pieredzes daļu.

Taču neraugoties uz milzīgo tehnoloģiju attīstību un jaunajām zināšanām, pašreizējās izglītības sistēmas visā Eiropā, izskatās tādas pašas kā pastāvēja pirms simts gadiem.

Jāatzīst, ka mācību procesā skolā mēs daudzējādā ziņā joprojām mēģinām uzturēt tradicionālos sociālos priekšstatus par mācīšanos un tās mērķiem, tādējādi nonākot pretrunā ar mūsdienu

sociālo realitāti, kurā bērni dzīvo. Rezultātā skolēni nesaprot pedagogus, kuri savukārt nesaprot skolēnus – katra no iesaistītajām pusēm savu rīcības modeli uzskata par normai atbilstošu, un otras puses rīcību par “nepareizu”.

Ir nepieciešama jauna mācīšanās kultūra, kas mazinātu plaisu starp skolā iegūtajām zināšanām un faktiskajām skolēnu vajadzībām, lai sagatavotu viņus dzīvei un profesijām, kuras vēl neeksistē..

Izmantojot kombinēto mācību (*blended learning*) metodiku skolā, pedagogi iegūst vienu no instrumentiem minētās jaunās mācīšanās kultūras īstenošanai. Šī metodika piedāvā paņēmienus skolēnu virtuālās pieredzes iesaistīšanai mācību procesā, ar šīs metodikas palīdzību tiek mazināta plaisa starp teoriju un reālo sociālo praksi, tā palīdz konstruēt ne tikai inovatīvu pieeju mācībām, bet arī liecina par skolotāja interesi par skolēnam svarīgo un nozīmīgo. Turklāt kombinētās mācības dod iespēju skolotājam pilnveidoties kā profesionālim, kā arī apliecina viņa – kā pārmaiņu īstenotāja – reputāciju skolēnu acīs.

SVARĪGI – “Lielais” jautājums, par ko mums jādomā, ir, kā mēs varam vislabāk atbalstīt katru skolēnu un palīdzēt viņam (-ai) attīstīt savus talantus

Kā ieviest kombinētās mācības?

Ir daudz grāmatu par KM, un daudz skolotāju praktizē vienu vai otru tehnoloģiju, rīku vai metodi, kā veidot mācības ārpus klases sienām un vairāk iesaistīt skolēnus, tomēr ir ļoti maz avotu, kas nodrošina praktiskas soli pa solim vadlīnijas kā skolas vadības komandai ieviest KM visā skolā.

Projekta "KM: mācību procesa izstrāde, izmantojot kombinēto mācību metodi" ietvaros eksperti no Apvienotās Karalistes, Austrijas, Kipras un Latvijas izveidoja profesionālās pilnveides programmu (PPP), kuru finansēja Eiropas Komisija.

SVARĪGI – profesionāls treneris/konsultants šo procesu var ļoti atvieglot.

Kam ir domāta kombinēto mācību profesionālās pilnveides programma?

KM PPP ir paredzēta skolu komandām, kurās obligāti jāiekļauj vadības pārstāvis (direktors vai direktora vietnieks) un skolotāji/darbinieki, kuri ir ieinteresēti izmantot tehnoloģijas un digitālos rīkus un jau ir iesaistīti pārmaiņu ieviešanas pasākumos.

SVARĪGI – komandas darbs ir “atslēgas vārds”. Ja procesā neiesaistās skolas vadība, process nevirzīsies uz priekšu un, savukārt, ja nebūs entuziasma pilnu skolotāju, direktors viens pats neko nespēs izmainīt.

Kāda ir skolēnu loma KM vidē?

Skolēnu iesaistīšanās raisīs viņos motivāciju un aktīvu dalību mācību procesā. Skolēnu atgriezeniskā saikne mācību programmas veidošanā, tai skaitā KM programmas izstrādes posmā ir viena no vērtīgākajām konsultācijām, ko skola varētu vēlēties.

SVARĪGI – KM ieviešanas procesā skolēni var būt gan “subjekti”, gan arī “objekti” – gan Mikelandželo, gan Dāvids.

Kā var apgūt kombinēto mācību profesionālās pilnveides programmu (KM PPP)?

Katra skola bez maksas var piekļūt pilnam KM PPP materiālu komplektam. Mēs iesakām jums šajā procesā iesaistīt profesionālu treneri (konsultantu), kurš palīdzēs ieviest pārmaiņas un mainīt skolas mācību vidi. Profesionālās attīstības programma sastāv no rīku kopuma (kursu materiāli un instrukcijas), skolas komandu pašnovērtēšanas rīka un KM PPP treneru vadlīnijām.

Kombinēto mācību profesionālās pilnveides programma sastāv no septiņiem secīgiem tematiem (moduļiem), kas ir savstarpēji viens otru papildinoši:

- 1.temats - Ievads
- 2.temats - Kombinēto mācību modeļi
- 3.temats - Kombinēto mācību plānošana
- 4.temats - Kombinēto mācību vadības stratēģijas
- 5.temats - Izglītības procesa pārstrukturēšana kombinēto mācību elementu īstenošanai
- 6.temats - Kombinēto mācību īstenošana
- 7.temats - Kombinēto mācību monitorings

Kaut arī KM rīku kopums ir organizēts secīgā formātā, pēc ievadkursa apgūšanas tā ir trenera un / vai skolas komandas izvēle izlemt, kuriem tematiem ir jāpiešķir vairāk laika un kādā secībā tie apgūstami. Katrs temats satur kopsavilkuma dokumentu un temata materiālu mapi.

1. temats - iepazīstina skolu ar KM jēdzienu / priekšrocībām. Skola veic sākotnējo pašdiagnotiku un formulē pirmo vīzijas uzmetumu kombinēto mācību kontekstā.

Skolu komandas spēš sasniegt šādus mērķus:

- Apzināties plašāku sociālekonomisko kontekstu, kādēļ šīs pārmaiņas ir nepieciešamas, un justies iedvesmotiem to uzsākt;
- Definēt un aprakstīt / izskaidrot kombinētās mācības un terminoloģiju / galvenos jēdzienus;
- Novērtēt skolas gatavību kombinētajām mācībām, izmantojot pašnovērtējumu / diagnostiku (sistēmas, procesus, cilvēkus);
- Izskaidrot skolas redzējumu par pārmaiņu vadību, kas saistīta ar kombinētajām mācībām.

2. temats - Tiek izskatīti un apspriesti kombinēto mācību modeļi, ļaujot skolai novērtēt, kuri modeļi skolā ir iespējami un vispiemērotākie.

Skolu komandas spēš sasniegt šādus mērķus:

- Identificēt galvenos kombinēto mācību modeļus un izskaidrot līdzības un atšķirības starp tiem;

- Aprakstīt katra kombinēto mācību modeļa vērtību, pieejamību (ieguvumus mācību procesā) un īpašības saskaņā ar konkrētās skolas situāciju;
- Pieņemt lēmumu par skolai atbilstošāko kombinēto mācību modeli (-iem).

3. temats. Šajā tematā tiek piedāvātas vadlīnijas, lai plānotu mācību darbu, izmantojot kombinētās mācības.

Skolu komandas spēš sasniegt šādus mērķus:

- Aprakstīt, kā skolas mācību programmā var izmantot mācību metodes, ietverot kombinēto mācību modeļus;
- Izlemt, kāda veida tehnoloģiskie rīki tiks izmantoti kombinēto mācību ieviešanai skolas mācību programmā;
- Izstrādāt mācību programmu / stundu plānu, izmantojot kombinēto mācību metodes.

4. temats. Skolas pārskata vīziju, kas balstīta uz dziļāku izpratni par kombinētajām mācībām, un plāno pārmaiņu vadības stratēģiju.

Skolu komandas spēš sasniegt šādus mērķus:

- Pārskatīt skolas redzējumu par kombinētajām mācībām, balstoties uz padziļinātām zināšanām par kombinētajām mācībām no iepriekšējām tēmām / tematiem;
- Izklāstīt pārmaiņu teoriju savas skolas kontekstā;
- Izvēlēties vispiemērotākās vadības stratēģijas, ņemot vērā pieejamos resursus un skolu vīziju, kā arī noteikt galvenos sasniedzamos rādītājus.

5. temats. Skola izvēlas un izveido tehnoloģisko infrastruktūru un izstrādā mācību programmu kombinētajām mācībām.

Skolu komandas spēš sasniegt šādus mērķus:

- Izlemt, kuru LCMS (mācību satura vadības sistēma) un / vai LMS (mācību vadības sistēma) izvēlēties un izmantot, kuras no tām vislabāk atbilst skolu komandai (un identificēt galvenos ar sistēmu / infrastruktūru saistītos rādītājus - skatīt 7. tematu);
- Izstrādāt LCMS un / vai LMS vidi;
- Izstrādāt mācību materiālus un izlemt, kuri tiešsaistes rīki ir vislabāk piemēroti.

6. temats. Temats koncentrējas uz atbalstu skolu komandām, lai nodrošinātu rīku kopuma īstenošanu.

Skolu komandas spēš sasniegt šādus mērķus:

- Pielietot izvēlētajās stratēģijas mācību programmā / kontekstā;
- Ieviest sistēmas, kas nepieciešamas, lai īstenotu kombinētās mācības;
- Atbalstīt skolotājus, lai īstenotu kombinētās mācības klasē.

7. temats - šajā tematā skolas izmanto PDPP (plāno-dari-pārtraugi-pilnveido) metodes ciklu, lai definētu pārraudzības mērķus un procesus un izstrādātu piemērotus pārraudzības instrumentus.

Skolu komandas spēš sasniegt šādus mērķus:

- Izprast pārraudzības nozīmi un tās galvenos aspektus;

- Izstrādāt / ieviest pielāgotus pašvērtēšanas rīkus;
- Izmantot plānošanas un pārraudzības ciklu no projekta izstrādes sākuma līdz tā beigām, lai palīdzētu pieņemt lēmumus un definētu pilnveidei nepieciešamās darbības;
- Plānot mērķa realizēšanai nepieciešamos pasākumus un apmainītos ar pieredzi.

Rokasgrāmatas kopsavilkuma dokumentā Jūs atradīsiet Profesionālās pilnveides programmas kopsavilkumu, vadlīnijas par to, kā lietot rīku komplektu un ieteicamo laiku katram tematam, kas ir atkarīgs no trenera / skolas komandas. Ieteicamais profesionālās pilnveides programmas garums ir 25 astronomiskās stundas.